

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кудласевич О.М. Історико-економічна складова вищої освіти як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 24. С. 70–79.
2. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. Издание второе. М.: Издательство политической литературы, 1980. Т. 48. 701 с. Режим доступу: https://www.marxists.org/russkij/marx/cw/marx_engels_pss_48.pdf
3. Петти В. Экономические и статистические работы. М.: Соцэргиз, 1940. 324 с. Режим доступу: <https://laws.studio/ekonomiki-istoriya/ekonomicheskie-statisticheskie-raboty.html>
4. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. ст. 380. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Рикардо Д. Сочинения. Том 1. Начала политической экономии и налогового обложения / ред. М.Н. Смит. Москва: Госполитиздат, 1955. 360 с. Режим доступу: <http://www.library.fa.ru/files/Rikardo1.pdf>
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. М.: Наука, 1980. 322 с. Режим доступу: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf

Марія БОЙКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
maryboyko@tntpu.edu.ua*

Катерина ТОПОЛЬНИЦЬКА

*здобувачка Інституту архітектури та дизайну,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, Україна
111333katya@gmail.com*

ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

В умовах суспільних перетворень важливими елементами соціальних змін є активність людини, її інформаційна, технологічна обізнаність, світоглядні орієнтації, цінності та життєва стратегія. Людиновоимірність розвитку суспільства є однією з головних характеристик його трансформації. Будь-який прогрес має значення лише тоді, коли спрямований на забезпечення розвитку особистості та її потреб.

Сьогодні людиновоимірність розглядається з позицій формування і збагачення знань щодо цінностей, культури, історичного досвіду і

рефлексій людства, у їхньому нерозривному зв'язку, який обґрунтовує стратегії та механізми розвитку освіти в єдності суб'єктності особистості та суспільства. Людиновимірність вказує на сукупність індивідуальних здібностей, інтересів, рівня загальної культури, моральності, ціннісного досвіду, потенційних можливостей, саморозвитку майбутнього фахівця, стимулює мотивацію досягнення успіху в професійній діяльності. Привнесення й урахування людського чинника в загальнонаукову методологію, методологію освіти, пошуки й обґрунтування аксіологічного підґрунтя людиновимірності знання досліджено у працях Л. Горбунова, І. Добронравова, Ф. Канак, Ю. Мелкова, В. Шинкарук та багатьох інших.

Професійна саморефлексія і аналіз робіт науковців дозволили стверджувати про ціннісні орієнтації суб'єкта в аспекті професійної підготовки майбутніх фахівців. Адже освіта, насамперед як соціогуманітарний і людиновимірний феномен, має статус особистісного самовизначення особистості й реалізується як форма ідентифікації людини зі світом культури, має найглибші, культурно обумовлені можливості для формування світогляду, побудови особливої індивідуальної реальності (як об'єктивної, так і суб'єктивної), «прокладання» шляху особистості в цьому світі [1].

На думку представника Київської наукової школи філософії освіти Ю. Мелкова, поняття «людиновимірність» пояснюється у контексті людського виміру в дослідженнях, з точки зору філософії постнекласичного етапу розвитку науки. Автор розмежовує поняття «гуманізм» і «людиновимірність»: гуманізм це віддзеркалення природи не самої по собі, але з точки зору визначення місця людини у світі, така проблематика висвітлює один з аспектів світоглядної картини «Людина – Світ»: світ в його ставленні до людини і людина, яка самовизначається у світі, тобто свобода і місце людини в світі [2, с.73]. З такого погляду, – пояснює Ю. Мелков, – людиновимірність у загальному сенсі – це така суб'єктність, яка не тотожна суб'єктивності. Людиновимірність розглядає можливість досліджувати місце людини в будь-якому процесі з тих позицій, що притаманні саме людині: системи цінностей, орієнтацій, переконань в об'єктивній реальності, які стають вимірними у різноманітних проявах, завдяки постнекласичним методам дослідження [2, с.71]. По-друге, людиновимірність у більш вузькому значенні цього слова (англ. Human - dimensionality), з акцентом на людині, передбачає внесення до цього статусу неділимої повноти людських якостей, зокрема й вищих людських почуттів, а не ототожнення суб'єктності сучасної науки з розумінням людини виключно як суб'єкта пізнання в класичному

тлумаченні цього поняття, як істоти суто раціональної, такого собі «мозку в колбі». З погляду ієрархічної структури цілей та цінностей, людиновимірність означає орієнтацію на універсальність ідеалів істини та гуманізму [2].

Погоджуючись з думкою Г. Тараненка, наголосимо, що людиновимірність у пошуках нових підходів, стратегій освіти насамперед відображається у цілепокладанні, механізм якого потребує осмислення в усіх його різновидах. Саме тому орієнтація цілей освіти на людиновимірність постає пріоритетним завданням, а функції науки мають взаємоперетворювати зовнішні і внутрішні чинники наукового розвитку так, щоб проблеми, які виникають, адресувалися науці не як зовнішні щодо неї цілі, а як мета культурної людини, котра перетворює світ [3].

Людиновимірність в освітньому процесі полягає у тому, що саме людина стає центральним об'єктом освітнього процесу, управлінської діяльності, а індивідуальні природні здібності та потенціал кожної особистості поступово перетворюються на найважливіший складник управлінського процесу. Опираючись на антропологічні загальнонаукові засади, людина стає метою, а не засобом управлінської діяльності, яка здійснюється для неї й заради неї, забезпечує можливості для самореалізації суб'єктів освітнього процесу. Людиновимірність суспільних та освітніх процесів передбачає формування особистості майбутнього фахівця, спрямованого на рефлексивну діяльність в освітньому середовищі, націлює її на удосконалення, розуміння власної місії та призначення у цілісній єдності складників: когнітивного, емоційного і вольового. Актуалізація власного потенціалу самокерованого розвитку кожного учасника освітнього процесу й зростання його можливостей забезпечується відкритою його взаємодією з іншими учасниками на всіх етапах спільної діяльності. Людиновимірність у процесі підготовки майбутнього вчителя передбачає орієнтацію освітнього процесу на потреби здобувачів, розвитку таких рис особистості майбутнього вчителя, як відкритість, творчість, ініціативність, професійність. Через безпосереднє спілкування викладача зі здобувачем здійснюється вплив особистості на особистість, формується цілісна система загальних і професійних компетентностей, розвиток творчих здібностей та потенційних можливостей.

Цифровізація є новим етапом розвитку цивілізації, науки і освіти, а застосування цифрових технологій є інструментом для розвитку людини, оскільки вона є цілісна істота і цілісна сутність, яку неможливо розділити на складники (когнітивні, емоційні і вольові), адже таке розділення

приведе до втрати суб'єктності як головної характеристики особистості. Критичне мислення притаманне суб'єктності і здобувач теж є суб'єктом з такими ж складовими (когнітивний, емоційний і вольовий).

Людиновимірність в епоху цифровізації трактується в контексті того, що інформація виникає, коли її хтось чи щось сприймає, а відсутність сприйняття (фіксації) – призводить до відсутності самої інформації для суб'єкта. Щоб з'явилась інформація в цифровій формі, необхідно, щоб вона була сприйнята або людиною, або «цифро-суб'єктом», наділеним відповідними інтелектуальними здібностями. Викладач зі сформованою цифровою компетентністю спроможний заохочувати тих, кого навчає до активної участі в усіх процесах цифрового суспільства. Він має спрямовувати цифрові технології на підготовку майбутніх фахівців, відігравати важливу роль у досягненні ними результатів навчання та бути прикладом як належно та критично використовувати цифрові технології у процесі навчання [5].

Цифровізація сприяє удосконаленню освітнього процесу, робить його більш гнучким, пристосованим до реалій сучасності, що забезпечує формування конкурентоспроможних фахівців. Завдяки ретельно організованому цифровому середовищу освіта стає більш доступною і комфортною, що важливо за умов мінімальних затрат – часових, фінансових, людських ресурсів, а освітній процес – більш персоналізованим, доступним і гнучким, що забезпечує комфортні умови для самонавчання, самовдосконалення та кар'єрного зростання. Для майбутнього вчителя – це та площина, у якій є всі умови для розвитку, своєрідний ліфтинг для реалізації своєї індивідуальності та комфортного впровадження інновацій.

Цифрові інструменти є не лише засобом, а й середовищем існування сучасної людини, відкриваючи широкі можливості для удосконалення освітнього процесу, організації дистанційного та змішаного навчання, освіти впродовж життя. Цифрова трансформація освітнього середовища вимагає від педагогів іншого підходу до організації освітнього процесу, набуття нових навичок та вмінь для роботи в цифровому освітньому просторі [5].

Отже, людиновимірність якості сучасної освіти в епоху цифровізації полягає у тому, стратегії і механізми її підвищення розробляються і впроваджуються із забезпеченням відкритої рефлексивної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу за умов збереження цілісності характеристик формування суб'єктності кожної здобувача (когнітивної, емоційної і вольової). Цифрові технології є інструментом для гармонійного

розвитку майбутнього фахівця в освітньому середовищі, технологічним знаряддям щодо набуття знань, збагачення ціннісного досвіду, культури тощо. З таких позицій розуміння ролі викладача в освітньому процесі, його соціально відповідальна педагогічна дія націлює на усвідомлення власної освітянської місії щодо досягнення здобувачами результатів навчання, удосконалення спроможності заохочувати тих, кого навчають до активної участі в усіх процесах сучасного цифрового суспільства. Людиновимірність є основою громадянської зрілості фахівця, сприяє збереженню суб'єктності учасників освітнього процесу в умовах цифрового середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Добронравова І. С., Сидоренко Л. І. Філософія та методологія науки. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 223 с.
2. Мелков Ю. А. Человекомерность постнеклассической науки : монография. Киев: ПАРАПАН, 2014. С. 71–75.
3. Тараненко Г. Людиновимірність сучасного соціогуманітарного знання: філософсько-освітній аналіз. URL: https://www.libr.dp.ua/text/grani_2012_8_20.pdf
4. Шинкарук В. И. Категориальная структура научного мировоззрения. Мировоззренческое содержание категорий и законов материалистической диалектики. Київ : Наукова думка, 1981. С. 11–25
5. Henseruk, H., Buyak, B., Kravets, V., Tereshchuk, H. & Boiko, M. (2020). Digital transformation of the learning environment at university, Innovative Educational Technologies, Tools and Methods for E-learning Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego [University of Silesia Press].

Ольга ПЕТРИШИНА

*кандидат філологічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
petryshyna@tnpu.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-СЛОВЕСНИКА В УМОВАХ ВІЙНИ

Глобалізаційні процеси актуалізували проблеми толерантності в світі. Загострення конфліктів національного, релігійного, політичного та ін. характеру змушує дослідників шукати шляхи їхнього розв'язання, способи співіснування різних людей, груп в межах певної об'єднання, спільноти, території на засадах взаємоповаги і терпимості. Реалії війни в Україні порушили рівновагу соціальних, політичних, психологічних, морально-